

Το βιβλίο δεν είναι YOLO

ΛΕΝΑ

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Είναι τουλάχιστον μάταιο να απαγεις από μια 16χρονη να διαβάζει μανιωδώς «εξωσχολικά» στην χώρα της ημίθανούς αναγνωστικότητας. Εξίσου μάταιο μοιάζει να ζητάς από έναν 14χρονο να διαβάζει βιβλία στην εφηβεία του «Grand Theft Auto» και του «bottle flipping» (σ.σ.: παιχνίδι που παίζεται μανιωδώς και στα ελληνικά σχολεία: πετάς αντεστραμμένο ένα σχεδόν άδειο πλαστικό μπουκάλι νερού και αυτό πρέπει να προσγειωθεί όρθιο).

Σε ολόκληρο όμως τον πλανήτη τα παιδιά και οι έφηβοι αντλούν όλο και λιγότερη χαρά από το διάβασμα. Σύμφωνα με πρόσφατη αμερικανική έρευνα (Scholastic/YouGov, 2015) σε 2.558 γονείς και παιδιά, μόλις 51% των ανηλίκων δήλωσαν ότι αγαπούν να διαβάζουν βιβλία (το ποσοστό αυτό ήταν 58% το 2012, και 60% το 2010). Οι ειδικοί αποφαίνονται ότι η κατάσταση παίρνει την κατηφόρα στα 8-9 έτη, επιδεινώνεται μεταξύ 12-14 χρόνων και απογειώνεται στην ύστερη εφηβεία. Σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε η μη κερδοσκοπική οργάνωση Common Sense Media, οι αμερικανοί έφηβοι είναι λιγότερο πιθανό να διαβάζουν κάπι «για διασκέδαση» στα 17 από ό,τι στα 13 (εκτός, υποθέτω, και αν είσαι η Μαλία Ομπάμα και ο μπαμπάς σου σου χάρισε στο Kindle το «Έκατό χρόνια μοναξιάς»).

Ok, as το πάρουμε απόφαση, το «σοβαρό διάβασμα» έχει εκθρονιστεί από τα εφηβικά assets. Οπως έγραφε ο Ντέιβιντ Ντένυμπι σε άρθρο του στον «New Yorker» με τίτλο «Do Teens Read Seriously Anymore?» («Διαβάζουν πλέον οι έφηβοι σοβαρά;»): «Εχοντας αναλώσει μπόλικο χρόνο τα τελευταία χρόνια μιλώντας με πινέπτερ, έχω να καταθέω το εξής σχόλιο: το να διαβάζεις οτιδήποτε σοβαρό έχει καταλήξει να θεωρείται αγγαρεία, κάπι σαν να βάζεις πλυντήριο ή να ετοιμάζεις φαγητό για τον μικρότερο αδελφό σου. Και αν δεν είναι αγγαρεία, είναι μια δραστηριότητα σαν όλες τις άλλες, κάπι σαν το κολύμπι ή τα ψωνία. Δεν είναι κάπι που θα διαπεράσει το υπόλοιπο της ζωής τους. Έν κατακλείδι, το διάβασμα έχει χάσει το προνομιακό status του· πολύ λίγα παιδιά νιώθουν άσκημα επειδή δεν διαβάζουν αρκετά». Σύμφωνοι, το διάβασμα των «εξωσχολικών» δεν σε κάνει απαραιτήτως popular στην παρέα· οι κολλπτοί θα μαζευτούν

Γιατί οι έφηβοι αντλούν όλο και λιγότερη χαρά από το διαβάζουν «εξωσχολικά»

γύρω σου επειδή είσαι μανιακός techie (σ.σ.: κομπιουτεράκιας) ή επειδή παίζεις το Snapchat στα δάχτυλα και όχι επειδή διάβασες τον «Μάγκα» της Πινελόπης Δέλτα.

Οσον αφορά την Ελλάδα υπαίτιο είναι, τολμώ να συμπληρώσω, και το εκπαιδευτικό σύστημα που καθιστά τη «σφαιρική παιδεία» κάτι σαν ψυχική νόσο (εκτός και αν «οκοντάψεις» σε κανέναν πεφωτισμένο καθηγητή). Βρέθηκα πρόσφατα σε ένα οικογενειακό παιχνίδι γνώσεων με συμπαίκτρια μια 14χρονη – πανέχυπη και πρώτη μαθήτρια. Οταν της διάβασα την ερώτηση «Εκτός από την ποίηση, ονομάστε άλλο είδος του λόγου», με κοίταξε σαν να την είχα ψέξει για το σκουλαρική στη μύτη και μου είπε, χωρίς συστολή, χωρίς το παραμικρό «zάρωμα»: «Και πού να το ξέρω δηλαδή εγώ αυτό;».

Η βασική δικαιολογία των ιδιων των παιδιών είναι η υπεραπαχόληση και η «διάσπαση». Αλλίθεια, οι έφηβοι σήμερα είναι σούπερ busy. Και δεν είναι μόνο το σχολείο, οι σχέσεις με τους φίλους, η αποδόμηση της μαμάς και του μπαμπά, η διερεύνηση της ταυτότητας του φύλου κ.ο.κ. Είναι και οι ατελείωτες δραστηριότητες, συνήθως προϊόντα μιας αχαλίνωτης γονεϊκής υστερίας με την παραγωγικότητα και τις επιδόσεις. Το παιδί είναι μια πολυεθνική που πρέπει να παράξει.

Ως εκ τούτου, τις μοναδικές στιγμές «ελευθερίας», οι έφηβοι τις απολαμβάνουν μπροστά σε μια οθόνη: πλεόραση, smartphone, ταμπλέτα, sexting, instagramming και πάει λέγοντας. Είναι εκεί όπου (εσφαλμένα) αίρεται η επίβλεψη από τους CEO-γονείς. Οπως γράφει ο Ντένυμπι: «...τε σχέση με όλα αυτά, το διάβασμα ενός βιβλίου είναι ένας αδύναμος, νευρικός διεκδικητής της προσοχής τους. Το διάβασμα καταπίεζε αυτή τη smartphone αισθηση του ότι είσαι ταυτόχρονα παντού. Η έλλειψη καλωδίωσης τους ταράζει, ίσως και να τους θυμώνει. «Τα βιβλία μυρίζουν όπως οι γέροι» άκουσα να λέει ένας μαθητής από το Νιού Χέιβεν».

Οκ, κάθε χρόνο γίνεται όλο και πιο δύσκολο να «γιολάρεις» διαβάζοντας π.χ. ένα αριστούργημα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Μάλλον επειδή δεν είναι εκεί (σχεδόν) κανείς για να σ' το εμπνεύσει. • *lpapadimitriou@tovima.gr*